

Köy Okulu Yöneticilerinin Salgın Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitime Yönelik Deneyimleri¹

Gamze KARAİBİŞ²
Vildan KATMER BAYRAKLI³

Öz

İnsanlık, çağlar boyunca birçok hastalık ve salgınlarla mücadele etmiştir. Günümüzde yine insanlık dünya çapında bir salgına dönüşen Koronavirüs salgınıyla başa çıkmaya çalışmaktadır. İnsanları sosyal, ekonomik ve psikolojik olarak etkileyen salgın, eğitim alanında da etkilerini göstermiştir. Özellikle kırsal kesimde eğitim gören çocukların salgın döneminde uzaktan eğitime erişimde çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu bağlamda, bu çalışmada köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitime yönelik deneyimleri incelenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu çalışmada, fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Tokat ili köylerinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 17 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan “yarı yapılandırılmış görüşme formu” yardımıyla okul yöneticileri ile yapılan uzaktan görüntülü görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler ise “içerik analizi tekniği” ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, salgın döneminde uzaktan eğitimde en çok kullanılan araçların EBA, Zoom ve WhatsApp uygulamalarının olduğunu göstermiştir. Köy okulu yöneticilerine göre salgın döneminde uzaktan eğitimde en fazla karşılaşılan sorunlar; öğrencilerin derslere düşük katılımı, öğrencilerin motivasyonlarının düşüklüğü, uzaktan eğitime erişim cihazlarının ve internetin yetersizliği, etkin olmayan ölçme değerlendirme yapılması ve velilerin bu sürece ilgisizliği olmuştur. Köy okulu yöneticileri uzaktan eğitimde karşılaşılan bu sorunlara ilişkin olarak teknolojik yeterlik, üst yönetim ve uzaktan eğitimin uygulanması bağlamında çeşitli öneriler getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Salgın, Salgın Döneminde Uzaktan Eğitim, Köy Okulu Yöneticileri

Atf İçin / For Citation: KARAİBİŞ, G. & KATMER BAYRAKLI, V. (2022). Köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitime yönelik deneyimleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED*, Cilt/Volume 4, Sayı/Issue 6, 403-436. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date: 05.02.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 20.03.2022

¹ Bu çalışma Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından 30.12.2021 tarihinde kabul edilen “Köy Okulu Yöneticilerinin Covid-19 Pandemisi Döneminde Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Deneyimleri” başlıklı tezden üretilmiştir.

² Öğretmen; Millî Eğitim Bakanlığı, İhya Balak Fen Lisesi, Tokat, Türkiye

E-mail: gamzekaraibis@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-5629-9190

³ Dr. Öğretim Üyesi; Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

E-mail: vildankatmer@maltepe.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3740-0599

The Experiences of Village School Administrators Regarding the Distance Education during the Pandemic Period

Abstract

Humanity has struggled with many diseases and epidemics throughout the ages. Today, humanity is still trying to cope with the Coronavirus 2019 (Covid-19) pandemic, which has turned into a worldwide epidemic and is considered a pandemic. The epidemic, which affected people socially, economically and psychologically, also showed its effects in the field of education. It has been observed that especially children studying in rural areas experience various problems in accessing distance education during the quarantine period. In this context, in this study, the experiences of village school administrators regarding the distance education during the pandemic were examined. In this study, in which a qualitative research approach was adopted, the phenomenology design was used. The participants of the research consist of 17 school administrators working in primary and secondary schools in the villages of Tokat province in the fall semester of the 2020-2021 academic year. The data of the study were collected by remote video interview with the school administrators with the help of the "semi-structured interview form" created by the researchers. The data obtained in the research were analyzed with the "content analysis technique". The results of the research have shown that the most used tools in distance education during the pandemic process are EBA, Zoom and WhatsApp applications. According to village school administrators, the most encountered problems in distance education during the pandemic period; low participation of students in classes, low motivation of students, inadequacy of distance education access devices and internet, ineffective assessment/evaluation and indifference of parents. Village school administrators have made various suggestions regarding technological competence, senior management and the application of distance education in relation to distance education.

Key Words: Distance Education during the Pandemic, Pandemic, Village School Administrators

GİRİŞ

Eğitim, insan hayatında belirli dönemlerle sınırlandırılmayan ve bireylerin ihtiyaç duydukları becerileri her yaşta öğrenebilmelerine imkân sağlayan bir alandır (Akkuş, 2008). Zaman zaman ortaya çıkan beklenmeyen durumlar bu süreci engelleyebilmekte ve yüz yüze eğitime engel olabilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde çok hızlı bir değişimin yaşandığı ve dijital teknolojilerin günlük hayatın hemen her alanında etkisini gösterdiği günümüzde, yüz yüze eğitimin alternatifi olarak teknoloji ile yakından ilişkili “uzaktan eğitim” kavramı öne çıkmaktadır (Gökçe, 2008).

Kavramsal olarak ilk defa Wisconsin Üniversitesi 1892 Yılı Kataloğu’nda geçen “uzaktan eğitim”, 1906 yılında yine bu üniversitede yönetici olarak görev yapan William Lighty tarafından ilk defa bir yazıda kullanılmıştır (Yıldız, 2020). Uzaktan eğitim; geleneksel yüz yüze öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar sebebiyle sınıf içi etkinliklerinin

yürütülmesi olanağı kalmadığı durumlarda, öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimin çeşitli ortamlar üzerinden ve özel olarak hazırlanan öğretim üniteleri yoluyla belirli bir merkezden yürütülmesi yöntemidir (Kaya, 2002). Uzaktan eğitim, öğrenci ile öğreticinin öğrenme ve öğretme sürecinde ayrı mekânlarda oldukları, bireylere yer, mekân ve zaman açısından esneklik, bireysellik ve bağımsızlık olanağı sunan sistematik eğitim biçimlerinden biridir (Uşun, 2006). Bir başka deyişle bu süreç, planlı uzaktan eğitsel süreçler bağlamında düşünüldüğünde, mükemmel olması beklenmeyen eğitsel deneyimler sunan bir tamir süreci olarak değerlendirilebilir (Hodges ve diğerleri, 2020).

Uzaktan eğitim; insanlara farklı eğitim seçenekleri sunma, belirli bir zaman diliminde bir mekânda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırma, fırsat eşitsizliğini asgari düzey indirme, bağımsız ve bireysel öğrenmeyi sağlama, kişiye öğrenme sorumluluğu kazandırma gibi çeşitli yararları bulunurken, iletişim teknolojilerine bağlı olma, öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayamama, kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilerde yeterli etkinliği sağlayamama gibi sınırlılıkları da söz konusudur (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim, artan dijitalleşmeye ve farklı ihtiyaçlara bağlı olarak Türkiye’de orta ve yükseköğretim düzeyinde kullanılmasına karşın, ilköğretim düzeyinde bu kadar geniş ölçekli olarak ilk defa salgın sürecinde uygulanmıştır. Koronavirüs dünya genelinde başta sağlık olmak üzere ticari hayat, ekonomi, sosyal yaşam gibi pek çok alanda ciddi tahribatlara neden olmuştur. Söz konusu olumsuz sonuçlarının görüldüğü alanlardan biri de eğitim olmuştur. Birleşmiş Milletler’in (BM) Ağustos 2020’de yayımladığı bir raporda, dünyadaki öğrenci popülasyonunun %94’ünün salgın döneminde devletler tarafından virüsün yayılmasını engellemek üzere okulların kapatılmasından etkilendiği ve eğitimde yaşanan bu kesinti ile birlikte çocuk, genç, yetişkin, yoksul veya kırsal alanda yaşayanlar, engelliler, mülteciler vb. pek çok bireyin öğrenmeye devam etme fırsatının azaldığı ve eğitim eşitsizliklerinin daha da arttığı ifade edilmektedir (BM, 2020). Koronavirüs salgının ortaya çıkışı ile birlikte devletler bir yandan salgına yönelik pek çok tedbiri hayata geçirmiş, diğer yandan da eğitimde devamlılığı sağlayabilmek üzere sahip oldukları imkânlar ölçüsünde salgın döneminde uzaktan eğitime geçiş yapmışlardır (Telli & Altun, 2020). Salgının ülkemizde de görülmesi sonrasında 16 Mart 2020’de

okullardaki eğitim-öğretime ara verilmiş, 23 Mart 2020’de ise salgın döneminde uzaktan eğitim uygulamasına geçilmiştir.

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de salgınının bulaş hızını azaltmak amacıyla ilköğretim, ortaöğretim ve üniversiteler başta olmak üzere hemen hemen tüm eğitim kurumları kapanmış (Ezginci, 2020; Yılmaz, Güner, Mutlu, & Arın Yılmaz, 2020), salgın döneminde uzaktan eğitime geçilmesi sebebiyle eğitimciler ve öğrenciler bir anda zorunlu ve toplu olarak e-öğrenmenin içine girmek zorunda kalmışlardır. Yükseköğretim kurumları bu süreç içerisinde kendi tercih ettiği uzaktan eğitim sistemini kullanırken ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde ise Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kullanılmıştır. Salgın sürecinde en çok kullanılan kaynaklardan biri olan EBA, elektronik içerik konusunda öğrenci ve öğretmenlere destek olması amacıyla Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanmış olup FATİH (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesinin de önemli unsurlarından biridir (Bal ve Boz, 2017). TRT ile yapılan iş birliği sonucu kurulan 3 EBA TV kanalı (EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise) sayesinde öğrenciler salgın döneminde kendi sınıflarına ait ders anlatımlarını izleyebilmekte, derslerin o haftanın hangi gün ve saatinde yapılacağını öğrenebilmekte ve kendileri için belirlenen saat aralığında da yayını takip edebilmektedir (MEB, 2020a). Yine acil uzaktan öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulan bir diğer olanak da öğretmen ve öğrencilerin sanal ortamda eşzamanlı bir şekilde bir araya gelmelerini sağlayan “EBA Canlı Sınıf” uygulaması olmuştur. EBA Canlı Sınıf uygulamasında okul yöneticisi istediği öğretmen ve sınıfa belirlenen tarih ve saatte bir ders atayabilmekte, bununla ilgili öğretmen ve öğrencilere EBA üzerinden bir bildirim sağlanmakta ve ders için belirlenen saat aralığında öğretmen ve öğrenciler sanal ortamda eşzamanlı olarak bir araya gelebilmektedir (MEB, 2020b). Ayrıca bu süreçte, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla internet alt yapısına sahip olmayan öğrenciler ve öğretmenler göz önünde bulundurulmuş Türkiye’de faaliyette bulunan tüm GSM operatörleriyle anlaşarak 8 GB’a kadar internet hizmeti ve bu süreçte meydana gelebilecek her türlü problemin çözümüne yönelik 7/24 açık olan çağrı merkezi hizmetleri sunulmuştur (MEB, 2020c).

Ancak, her ne kadar salgın döneminde uzaktan eğitime yönelik çeşitli fırsatlar öğrencilere sunulmuş olsa da uygulamada çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Ağırlıklı olarak öğretmenlerinin ders anlatımı ile öğrenmeye alışık olan ilköğretim öğrencilerinin yüze olmadan kendi kendilerine öğrenme becerileri yeterli düzeyde olmayabilmektedir (Küçükler & Selvi, 2016). Diğer taraftan, ilköğretimde görev yapan öğretmenler ile veliler de daha önce bu tür bir deneyim yaşamamışlardır. Bu bağlamda eğitim-öğretimdeki esas nokta olan okulların işleyişlerine yön veren okul yöneticileri önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Çünkü salgın döneminde okul yöneticileri en başta eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkin ve verimli şekilde sürdürülebilmesi için genel koordinasyonu sağlama olmak üzere, öğretmen ve öğrencilerin sorumluluk alanlarındaki iş ve işlemleri planlama, yönetme ve yönlendirme; öğrenciler ile velilere EBA bünyesindeki derslerin zamanına ilişkin gerekli bilgilendirmeleri yapma; internet/televizyon erişimi kısıtlı olan öğrenciler ile öğretmenleri belirleyerek gerekli önlemleri alma; öğrencilerin motivasyonlarının düştüğü durumlarda ilave destek tedbirleri alma; salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler ile öğrencilerin teknoloji kullanımına ilişkin teknik sorunlarının giderilmesinde yardımcı olma gibi çeşitli görevler üstlenmektedirler (Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu, 2020). Dolayısıyla okul yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitim sistemine yönelik deneyimlerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Yapılan incelemelerde literatürde salgın döneminde uygulanan salgın döneminde uzaktan eğitime yönelik olarak öğretmenleri (Bakioğlu & Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020; Kantos, 2020; Kocayigit & Uşun, 2020) ve öğrencileri (Altuntaş vd., 2020; Çakın & Akyavuz, 2020; Genç & Gümrükçüoğlu, 2020; Kaysi, 2020; Serçemeli & Kurnaz, 2020; Tezer & Cumhuri, 2020; Yıldız, 2020) ve okul yöneticilerini (Bozkurt & Aktaş, 2022; Keleş, Atay & Karanfil, 2020; Külekçi Akyavuz & Çakın, 2020; Özdoğru, 2021a) kapsayan çeşitli çalışmalar olduğu belirlenmiştir.

Salgın döneminde okul yöneticileriyle, öğretmenlerle ve öğrencilerle çeşitli çalışmalar yapılmasına rağmen kırsal kesimdeki okullarda yürütülen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kırsal kesimde bulunan okulların koşullarının kentsel bölgelerdeki okullara nazaran ulaşım, internet, araç gereç ve teknoloji anlamında daha dezavantajlı

olduğu düşünöldüğünde bu bölgelerde bulunan okullara yönelik yapılan çalışmalar önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmada köy okul yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan salgın döneminde uzaktan eğitime yönelik deneyimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde:

1. Salgın döneminde uzaktan eğitimde kullandıkları araçlar nelerdir?
2. Salgın döneminde uzaktan eğitime yönelik düşünceleri nelerdir?
3. Salgın döneminde uzaktan eğitimde karşılaşmış oldukları sorunlar nelerdir?
4. Salgın döneminde uzaktan eğitimde karşılaşmış oldukları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?
5. Öğretmenlerin motivasyonunu arttırmaya yönelik çalışmaları mevcut mudur?
6. Öğrencilerin motivasyonunu arttırmaya yönelik çalışmaları mevcut mudur?
7. Velileri bilgilendirmeye yönelik çalışmaları mevcut mudur?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitime yönelik deneyimlerinin incelendiğı bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar yoruma dayanan, bütüncül bakış açısına sahip olan, esnek veri toplama yöntemleri kullanılan araştırmalardır (Altunışık vd., 2010). Bu çalışma kapsamında dünya genelinde etkisini devam ettiren salgın ile birlikte uygulamaya başlanan uzaktan eğitim sistemini deneyimleyen okul yöneticilerinin deneyimlerinin incelenmesi amaçlandığından çalışmada araştırma deseni olarak fenomenolojik desen benimsenmiştir. Fenomenolojik desende, bireylerin kendi bakış açısına göre algıları ile deneyimlerinin ön plana çıkarılması amaçlanmaktadır (Creswell, 2018).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını; 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Tokat ili köylerinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 17 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan

kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenmiştir. (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırmanın etiği gereği, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin her biri K1, K2, K3, ... şeklinde isimlendirilmiştir. Katılımcıların tümü kırsal bölgelerde yöneticilik yapmaktadır. Katılımcıların bulunduğu bölgedeki okulların ve öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri düşük ve orta düzey arasında değişmektedir. Araştırmanın katılımcılarının tanıtıcı özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1.**Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri**

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Görev Yapılan Okul Türü	Okuldaki Pozisyon	Mesleki Deneyim (Yıl)	Okul Yöneticiliği Deneyimi (Yıl)
K1	Erkek	32	İlkokul	Müdür Yrd.	9	3
K2	Erkek	42	İlkokul	Müdür Yrd.	11	8
K3	Erkek	30	İlkokul	Müdür	6	4
K4	Kadın	48	Ortaokul	Müdür Yrd.	20	16
K5	Erkek	56	İlkokul	Müdür	30	22
K6	Kadın	49	Ortaokul	Müdür	20	10
K7	Kadın	59	Ortaokul	Müdür	35	25
K8	Erkek	27	Ortaokul	Müdür Yrd.	5	3
K9	Erkek	33	İlkokul	Müdür	18	7
K10	Kadın	32	Ortaokul	Müdür	9	6
K11	Erkek	32	İlkokul	Müdür Yrd.	9	6
K12	Erkek	27	İlkokul	Müdür Yrd.	5	2
K13	Kadın	40	Ortaokul	Müdür	11	4
K14	Erkek	41	Ortaokul	Müdür	18	10
K15	Erkek	39	Ortaokul	Müdür Yrd.	11	5
K16	Kadın	36	Ortaokul	Müdür	12	8
K17	Erkek	35	İlkokul	Müdür Yrd.	10	8

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan köy okul yöneticilerinin 11'inin erkek, altısının kadın olduğu ve büyük bölümünün 30 yaş üstünde olduğu görülmektedir. Köy okulu yöneticilerinden sekizi ilkököl ve dokuzu ortaokulda görev yaparken, dokuzu müdür ve sekizi ise müdür yardımcısı pozisyonunda bulunmaktadır. Araştırmaya katılan köy okulu yöneticilerinden 11'inin mesleki deneyiminin ve altısının da okul yöneticiliği deneyiminin 10 yıl ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda köy okulu yöneticilerinden yedisinin mesleki deneyiminin ve 12'sinin de okul yöneticiliği deneyiminin 10 yıl ve altında olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanmıştır. Görüşme formu oluşturulurken ilgili literatür taranarak soru havuzu oluşturulmuş ve nitel araştırma metodolojisine hâkim iki uzmanın görüşleri doğrultusunda görüşme formuna son hali verilmiştir.

Görüşme formu, çalışma grubuna uygulanmadan önce iki okul yöneticisi ile pilot çalışması yapılmıştır. Pilot görüşmelere başlamadan önce okul yöneticilerine, araştırmanın amacı açıklanmış ve görüşme sorularını geliştirmek üzere bu çalışmada buldukları bilgisi verilmiştir. Pilot görüşmeler ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Görüşmeler sonrasında okul yöneticilerine görüşme soruları hakkında fikirleri sorulmuştur. Pilot görüşmeler sonrasında görüşme soruları düzenlenerek son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Uygulanan Etik İlkeler

Araştırmanın pilot çalışması yapıldıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir. Araştırmaya katılımda gönüllülük ilkesi esas alınmış, görüşmeler öncesinde katılımcılar araştırmanın ne maksatla yapıldığı ve araştırma verilerinin gizli tutulacağı konusunda bilgilendirilmiştir.

Etik kurul izni alınarak gerçekleştirilen çalışmada katılımcılarla görüşmeler yapılmadan önce İl Millî Eğitim Müdürlüğünden Tokat ilindeki köylerde bulunan ilköğretim düzeyindeki okullarda araştırma yapabilmek üzere gerekli izinler alınmıştır. Yarı

yapılandırılmış görüşmeler Mayıs-Haziran 2021 döneminde ve salgın dönemi nedeniyle internet üzerinden “uzaktan görüntülü görüşme” şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılarla yapılan her bir görüşme ortalama 20-30 dakika sürmüştür. Araştırma kapsamında görüşülen okul yöneticilerinin onaylarının alınmasına bağlı olarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi türlerinden kategorisel analiz kullanılmıştır. Kategorisel analizde amaç belirli bir ifadenin önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl & Aslan, 2001). Kategorisel analizde önce verilerin kodlanmasıyla başlanmıştır. Kodlar, görüşme sorularına verilen benzer cevapları tanımlayan ve verileri düzenleyip analiz etmeye yardım eden sembollerdir (Robson, 2001). Sonrasına ise kodları genel düzeyde açıklayan kategoriler (temalar) belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda araştırmacıların ön yargılarının elde edilen bulguların geçerlik ve güvenirliğine olumsuz etki edebileceği ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2015; Yıldırım & Şimşek, 2011). Yapılacak bu çalışmada kapsam geçerliğini sağlamak üzere görüşme formunun hazırlanmasında uzman görüşlerinin alınması sağlanmıştır. Araştırma güvenirliği çerçevesinde ise; eksik veya yanlış anlaşılmaları önlemek üzere yapılan görüşmeler sonrasında okul yöneticilerinin görüşlerinin bulunduğu formlar kendilerine gönderilmiş, söz konusu bilgilerin kendilerine ait olma durumları ile ifade etmek istedikleri hususları yansıtma durumları teyit edilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından yapılan kodlamaların her aşamasında iki uzman görüşünden yararlanılmıştır. Kodlamalar karşılaştırılırken Miles ve Huberman’ın (2016) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı x 100) kullanılmış ve kodlayıcılar arasındaki uyum %90 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Kullanılan Araçlar

Araştırmanın birinci araştırma sorusu kapsamında katılımcı köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde görev yaptıkları okulda salgın döneminde uzaktan eğitimde kullandıkları araçlar incelenmiştir. Katılımcıların salgın döneminde uzaktan eğitimde kullandıkları araçlara yönelik elde edilen kodlar ve bu kodların frekans, yüzde ve katılımcı bilgileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitim İçin Kullanılan Araçlar

Kullanılan Araçlar	Kullanım Amacı	<i>f</i>	Katılımcılar
Elektronik Bilişim Ağı (EBA)/EBA TV	Canlı Ders	17	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17
Zoom	Toplantı	17	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17
WhatsApp	Duyuru	17	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17
BIP	Duyuru	1	K11

Tablo 2 incelendiğinde salgın döneminde uzaktan eğitimde EBA/EBA TV, Zoom, WhatsApp, BIP araçların kullanıldığı görülmektedir. Buna göre tüm katılımcılar ($f=17$) salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde EBA/EBA TV, Zoom ve WhatsApp uygulamalarını kullandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca bir katılımcı tarafından da (K11) WhatsApp uygulamasına ilave olarak BIP uygulamasının kullanıldığı belirtilmiştir. Bu uygulamalardan EBA ve EBA TV Millî Eğitim Bakanlığı’nın uzaktan öğretim sürecinde zorunlu tuttuğu uygulamalar arasında yer alırken diğer uygulamalar tercihe bağlı olarak kullanılan uygulamalar olmuştur. Katılımcılar salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde bu araçlardan; EBA/EBA TV’yi dersler, Zoom uygulamasını dersler ve öğretmen/veli toplantıları, WhatsApp uygulamasını da ödevlendirme, ders programları/sınav tarihlerinin duyurulması ve iletişim amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K6, salgın döneminde uzaktan eğitimde kullanılan araçlara ilişkin deneyimlerini şu şekilde ifade etmiştir: “EBA üzerinden canlı yayınlarımız devam etti. Derslerimiz devam etti. Onun haricinde saatlerin uymadığı bölümlerde

öğretmenlerimiz Zoom üzerinden istekli olan sınıflara ders yaptı. Ağırlıklı olarak EBA'yı kullandık.”

K13 ise önceliğin EBA TV olduğunu bakanlığın izni dahilinde açık kaynaklı yayınların kullandığını inisiyatifin kendilerine bırakılmadan programların düzenlendiğini şu şekilde belirtmiştir:

Öncelikli EBA TV. Bakanlığın okulumuza göndermiş olduğu resmi yazılarda öncelik EBA TV diyordu. Onun için biz yönetim olarak öğrencilerimiz için ders programı uygularken EBA TV ders saatlerini baz aldık. Yani o saatlere ders koymadık, EBA TV önceliğimiz oldu. Daha sonra EBA üzerinden canlı derslerimizi oluşturduk bununla birlikte açık kaynaklı yayınları bakanlık izin verdikçe kullandık Zoom üzerinden de öğrencilerimize canlı dersler vermeye çalıştık. Bunun yanında bizim iletişim aracımız WhatsApp oldu. Kurduğumuz gruplarda ödevlendirme, ders programları, sınav tarihleri gibi uygulamaların haberlerini verdik. (K13)

Görüldüğü gibi, katılımcılar salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde, EBA TV ve EBA portalına öncelik verilmiştir. Bunların yanı sıra WhatsApp, Zoom, gibi araçlarla da salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinin desteklendiği belirtilmiştir.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimin Etkinliğine Dair Olumlu ve Olumsuz Düşünceler

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında katılımcı köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitime yönelik düşünceleri incelenmiştir. Katılımcılardan sadece K10 salgın döneminde uzaktan eğitimin etkililiği konusunda olumlu düşüncesini ifade etmiş, birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerle daha fazla ilgilenmeyi mümkün kılması uzaktan eğitimi “olumlu” bulduğunu belirtmiştir. Diğer katılımcılar ise ($f=16$) bu soruyu uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim ile kıyaslayarak yanıtlamış ve salgın döneminde uzaktan eğitimin etkinliğinin daha “düşük” olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar genel olarak uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin bir alternatifi olmadığını ve onun yerini tutmadığını düşünmektedir. Bu genel düşüncelerin yanı sıra bazı katılımcılar ise salgın döneminde uzaktan eğitimde öğrencilerle bağ kurulamaması/etkileşime geçilememesinin ($f=3$) eğitim etkinliğini azalttığını ifade etmiştir. Örneğin katılımcılardan K2 öğrencilerle bir bağ kurulamaması ve dönüş alınamamasının öğrenci başarısında olumsuz etki ettiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Eğitim daha çok yüz yüze öğrenciye dokunarak yapılabilecek bir faaliyet olduğu için öğrenciyle aranızda bir bağ salgın döneminde uzaktan eğitimde pek kurulamadı. Dönüşler anında alınmadı. Öğrencinin neyi ne kadar anladığı tespit edilemedi. Belki o nedenle yüz yüze eğitime göre başarılı olunamadı bu salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde. (K2)

Katılımcılardan K8 ise salgın döneminde uzaktan eğitime katılım oranının yüksek olmasına karşın istenilen verimin alınmadığını şu şekilde belirtmiştir:

Bu dünya genelinde bir problem olduğu için insanlığın şu anki problemi de ortak. Yani bu sadece eğitim alanında değil aşağı yukarı bütün sektörlerde yaşadığımız problem ortak. Yüz yüze eğitimin yerini hiçbir şey tutmuyor tabii. Dolayısıyla öğrencinin sınıf ortamında ki derse katılım etkisi ile salgın döneminde uzaktan eğitimin etkisi aynı değil. Biz tabii katılımı sağladık. Öğretmenlerimiz ile görüştüğümüzde, öğrenci katılımının bizim okulumuzda %90'ın üzerinde olduğunu gördük. Ama ne yaparsak yapalım yüz yüze eğitimin yerini tutmuyor. En büyük olumsuzluk zaten bu. Bazı öğrencilerimiz de maalesef istediğimiz etkileşime ulaşamadık, öğrenci de olması gereken düzeyi yakalayamadık. Tabii öğretmenlerimiz bayağı uğraştılar hatta bazı öğretmen arkadaşlarımız da ekstradan öğrencilerimiz ile birebir görüşüp eksik olduğu yerleri pekiştirme yönünde çalışmalarını da oldu. Ama dediğimiz gibi Ne yaparsak yapalım yüz yüze eğitim yerine hiçbir şey tutmuyor. (K8)

Görüldüğü gibi, katılımcılar, salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitimin öğrenci etkileşiminin az olmasından dolayı verimli olmadığını ve yüz yüze eğitimin yerini tutmadığını düşünmektedir.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında katılımcı köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Katılımcıların uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara yönelik elde edilen temalar, kodlar ve bu kodların frekans, yüzde ve katılımcı bilgileri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
Öğrenci/Veli Kaynaklı Sorunlar	Öğrencilerin derslere düşük katılımı	16	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17
	Öğrencilerin motivasyon eksikliği	10	K1, K2, K3, K4, K5, K11, K12, K13, K14, K15

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
	Velilerin duyarsızlığı	7	K1, K2, K5, K6, K12, K14, K17
	Dijital imkânların yetersizliği	10	K1, K3, K5, K6, K9, K10, K11, K12, K14, K15
	Dijital eşitsizlik	9	K3, K7, K9, K10, K11, K12, K14, K15, K16
Teknik Problemler	Salgın döneminde uzaktan eğitimde EBA'dan kaynaklanan sorunlar	5	K4, K6, K7, K11, K16
	Öğrencilerin ders araçlarını (Akıllı tahta, projeksiyon vb.) kullanma becerileri	5	K1, K5, K10, K11, K16
Değerlendirmeye Yönelik Sorunlar	Etkin olmayan ölçme/değerlendirme	6	K1, K4, K6, K13, K14, K17
Yönetsel Sorunlar	EBA Tv ve diğer uygulamaların (canlı ders, WEB Tv, Youtube vb.) eş zamanlı uygulanmasına bağlı karışıklık	2	K7, K9
	İstikrarsızlık	2	K15, K17
	İletişim engelleri	1	K13

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılara göre salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların; “öğrenci/veli kaynaklı sorunlar” ($f=35$), “teknik sorunlar” ($f=29$), “değerlendirmeye yönelik sorunlar” ($f=6$) ve “yönetsel sorunlar” ($f=11$) olmak üzere dört tema altında ele alınmıştır.

Öğrenci/Veli Kaynaklı Sorunlar

Katılımcıların biri haricinde tamamı öğrencilerin derslere düşük katılımının ($f=16$) salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde en çok karşılaşılan sorun olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan K4, uzaktan eğitim süreci başında derse katılımı düşük olan öğrencilerin derse katılımının ilerleyen dönemlerde kısmen arttığını şu şekilde ifade etmiştir:

Kendimizce okulca bir grup oluşturduk ve bağlanamayan öğrencilerin tamamını tespit ettik. Bir şekilde ulaştık ve formatör öğretmenimizin internet sıkıntısı veya bağlanma sıkıntısı yaşayan öğrenciler için gerektiğinde eve gidebileceğini öğrencileri bir şekilde derse bağlayacağı konusunda velilere bilgi verdik. Bununla ilgili dönüşlerde oldu öğretmenimizin bağlantıyı sağlayıp geri geldiği de oldu. (K4)

Diğer taraftan (K14) ise “tablet dağıtılan bazı öğrencilerin bile derse katılım göstermediğine” dikkati çekmiştir. Öte yandan katılımcılardan K1, K2 ve K6 öğrencilerin derse düşük katılım göstermesini velilerin uzaktan eğitime bakışı ile ilişkili olduğunu, yüz yüze eğitim sürecinde her gün rutin olarak çocuklarını okula gönderen velilerin uzaktan eğitimi yeterince önemsememesinin, çocuklarının derse katılımı üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. K1, bu durumu şöyle açıklamıştır: “Bir de ailelerin ilgisi yok, takibi yok. Çocuğun dersi ne zaman haberi yok.”

Katılımcılara göre salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerde “motivasyon eksikliği” de ($f=10$) yaşanmaktadır. Bu soruna ilişkin olarak katılımcılardan bazıları okul öğrencilerin bilgisayar başında çabuk sıkıldıklarını ve uzun süre kalmak istemediklerini, ders esnasında dışarıdan gelen seslerin öğrencilerde olumsuz etkiye neden olduğunu belirtmiş ve çocukların televizyon izleyip internette oyun oynar gibi derslere katılım gösterdiklerini ifade etmiştir. Bunlardan farklı olarak katılımcılardan K15 ise öğrencilerin ilgisizliğini salgın döneminde uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim arasında yaşanan geçişler ile ilişkilendirmiştir. K15’in konuya dair görüşü şu şekildedir: “Bizim sorunlarımız genelde öğrencilerinde ilgisizliğinden dolayı oldu. Bu salgın öğrencilerin gözünde tatil olarak gözüktü. Belki eleştiri olacak ama okulların bir yüz yüze olması bir uzaktan olması öğrencilerde bir ilgisizlik yarattı.”

Teknik Sorunlar

Katılımcılara göre salgın döneminde uzaktan eğitim sürecindeki sorunlardan bir diğeri teknik sorunlardır. Katılımcılar bu süreçte teknik problem olarak “öğrencilerin telefon, tablet, bilgisayar sayısı/internet imkânının yetersizliği” ($f=10$) ve “internet erişim altyapısının yetersizliği” ($f=9$) öne çıktığını ifade etmişlerdir. Teknik sorunlardan bahseden K5 internet erişimine dikkat çekmiş, aynı zaman da telefon, tablet ya da bilgisayarı olmayan öğrencilerinin olduğunu söylemiştir. Okullarında oluşturdukları destek eğitim odaları oluşturarak öğrencilere imkân sağlansa da öğrencilerin çok özenli olmadıklarını dile getirmiştir. K5’in bağlamda yaşadığı soruna dair görüşleri şu şekildedir:

Olumsuz düşünce de en büyük sıkıntı internet erişimiydi. Öğrencilerimizin bazılarında internet erişimi yoktu. Telefon, bilgisayar ya da laptopu olmayan öğrenciler vardı. Bizde bu öğrenciler için okulumuzda "EBA" erişim noktaları diye bir birim oluşturduk. Oradan annesi babası müsaade ettiği kadarıyla gelip faydalandılar. (K5)

Katılımcılardan bazıları, salgın döneminde uzaktan eğitim süreci başında öğrencilerin daha önce tecrübe etmedikleri için ders araçlarını kullanma becerilerinin düşük olduğunu ($f=4$) ifade etmiş, bazı katılımcılar da EBA'dan kaynaklanan çeşitli sorunlar ($f=5$) yaşadığını açıklamıştır. Bu bağlamda K4 öğrencilerin süreç başında EBA'ya girişte zorluklar yaşadığını söylerken, K7 ise bu zorlukların MEB tarafından EBA altyapısının iyileştirilmesiyle giderildiğini şu şekilde belirtmiştir: "...çocuklar sisteme girmekte zorlandılar, öğretmenlerimiz zorlandı ve bu konuda bayağı bir sıkıntı ile baş başa kaldık. Daha sonra bakanlık altyapıyı güçlendirdi ondan sonra biraz daha düzelmeye başladı."

Değerlendirmeye Yönelik Sorunlar

Katılımcılardan bazılarının göre salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitimde yaşanan sorunlardan biri de ölçme ve değerlendirmenin etkin olmaması ($f=6$) olmuştur. K1 ve K13 uzaktan eğitim uygulamasında ölçme değerlendirme adil olarak yapılamadığına vurgu yaparken, K6 ölçme-değerlendirme yapılmamasının öğrencileri rehavete ittiğine dikkati çekmiştir. Ölçme değerlendirme bağlamında okul yöneticisi K1 şunları dile getirmiştir:

Ölçme-değerlendirmede İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün "80 puan üzerinde notlar verilecek." denildi. Daha çok derslere katılanlara ya da söz hakkı alanlara mecburen destek verip, onlara göre not verdik. İmkânı olmayanlara, takip etmeyenlere geçen sene olan performanslarını da değerlendirerek o puanlar üzerinden verdik. Tabii adil oldu mu? olmadı. (K1)

Yönetimsel Sorunlar

Katılımcıların bazılarının göre salgın döneminde uzaktan öğretim sürecinin yönetiminde birtakım sıkıntılar yaşanmıştır ($f=5$). K7 ve K9 salgın döneminde uzaktan eğitimde EBA TV ve diğer uygulamaların (canlı ders, WEB Tv, Youtube vb.) eş zamanlı yürütülmesinin karışıklığa neden olduğunu belirtmiştir. K15 ve K17 yüz yüze ve salgın döneminde uzaktan eğitim arasında sürekli geçiş yapılmasının öğrencilerde ilgisizlik yarattığını ifade ederken, K17 köy okullarında ne tam kapanma ne tam açılma olmasının eğitimi daha verimsiz hale getirdiğine dikkati çekmiştir. Süreç yönetimine ilişkin olarak K13 ise son dakikada alınan kararlar nedeniyle MEB kararlarının okullara haftanın son gününde

iletilmesinin faaliyetlerin programlanması bakımından sorun yarattığını şöyle ifade etmiştir:

Öz eleştiri olarak bakanlığımızın resmi olarak yayınladığı yazıları sosyal medyadan öğreniyoruz. Mesela bunu haftanın son günü yayınlamak yerine bize haftanın başında yollasalar programlarımızı ona göre ayarladık. Bu sorunun da son dakika alınan kararlardan kaynaklı olduğunu düşünüyorum. (K13)

Özetle, yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitimde karşılaşmış oldukları başlıca sorunların, internet sıkıntısı, cihaz yetersizliği, öğrencilerin derse aktif olarak katılmamaları, velilerin ilgisizliği, ölçme değerlendirme etkin yapılamaması, cihaz kullanımına yönelik bilgi eksikliği, ders programı saatlerinin okul saati ile EBA saati arasındaki uyumsuzluğu ve köy okullarının sürekli kapanıp açılması olduğu görülmektedir.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Araştırmanın dördüncü sorusu kapsamında katılımcı köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik önerileri incelenmiştir. Köy okulu yöneticilerinin çözüm önerilerine yönelik elde edilen temalar, kodlar ve bu kodların frekans, yüzde ve katılımcı bilgileri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
Teknolojik Yeterliğe İlişkin Öneriler	Öğrencilere internet erişimi olan tablet dağıtılması	6	K1, K2, K10, K11, K12, K14
	İnternet alt yapısının iyileştirilmesi	6	K1, K7, K12, K14, K15, K16
Uygulamaya İlişkin Öneriler	Salgın döneminde uzaktan eğitimde öğrencilerin kameralarının açık olması	2	K5, K6
	Öğrencilerin derse katılımlarının artırılması	2	K10, K14

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
	“Canlı ders” yerine EBA TV üzerinden derslere devam edilmesi	1	K7
	Günlük ders saatinin azaltılması	1	K3
Üst Yönetime İlişkin Öneriler	MEB ve Sağlık Bakanlığı’nın velilere salgın döneminde uzaktan eğitim sürecine dair eğitimler vermesi ve psikolojik destek sağlaması	2	K8, K11
	MEB’in öğretmenlere EBA kullanımına yönelik eğitimler vermesi	1	K15
	MEB’in sürece dair kararlarının okula daha erken bildirilmesi	1	K13

Tablo 4’te görüldüğü üzere salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara yönelik olarak katılımcıların çözüm önerileri; “teknolojik yeterliğe ilişkin öneriler” ($f=12$), “uygulamaya ilişkin öneriler” ($f=6$) ve “üst yönetime ilişkin öneriler” ($f=4$) olarak üç tema altında ele alınmıştır.

Teknolojik Yeterliğe İlişkin Öneriler

Köy okul yöneticileri salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara yönelik olarak teknolojik yeterlik bağlamında öğrencilere internet erişimi olan tablet dağıtılması ($f=6$) ve internet altyapısının iyileştirilmesi ($f=6$) gerektiğini düşünmektedir. K1 ve K2 teknolojik yeterliğe ilişkin bu hususların öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlanması bakımından önem arz ettiğine dikkati çekmektedir. Diğer taraftan K7’nin ise teknolojik yeterliğe ilişkin söz konusu çabaların ancak uzun vadede sağlanabileceğine yönelik düşünceleri şu şekilde olmuştur: “Öncelikle altyapının düzelmesi gerekiyor, mesela bizim köye fiber yapının gelmesi gerekiyor. Sonra her çocuğun tablete kavuşturulması gerekiyor ki bunlar uzun süre alacak çalışmalar.”

Uygulamaya İlişkin Öneriler

Salgın döneminde uzaktan eğitim çerçevesinde köy okul yöneticileri uygulamaya ilişkin olarak da çeşitli öneriler sunmuşlardır. K10 ve K14 salgın döneminde uzaktan eğitimde öğrencilerin derse katılımın artırılmasını ($f=2$), K5 ve K6 da öğrencilerin takibi açısından ders esnasında kameralarının açık olmasını ($f=2$) önermiştir. K7, öğrencilerdeki karışıklığı ortadan kaldırmak üzere canlı ders yerine EBA TV üzerinden derslere devam edilmesinin uygun olacağını ifade etmiştir. K3 ise öğrencilerin sıkılmalarını önlemek üzere günlük ders saatinin azaltılmasını şu şekilde önermektedir: “Böyle bir süreç bir daha yaşanır, yani salgın döneminde uzaktan eğitim ile ilgili, bence öğretmenler günlük 6 saat ders değil de daha az ders saati yapmalıdır. Çünkü çocuklar sıkılıyorlar görüyorum, kendi çocuğumdan da görüyorum, üç dersten sonra daha bilgisayarın başında oturtamıyorsun.”

Üst Yönetime İlişkin Öneriler

Katılımcılardan biri (K13), MEB’in sürece dair kararlarının okula daha erken bildirilmesi önerisinde bulunurken, bir diğeri (K15) MEB tarafından öğretmenlere EBA kullanımı konusunda eğitim verilmesi önerisini sunmuştur. Bunların yanında bazı okul yöneticileri (K8, K11) ise velilerin salgın döneminde uzaktan eğitim sürecine dair bilgilendirilmesi/onlara psikolojik destek sağlaması ($f=2$) gerektiğini öne sürmektedir. Okul yöneticisi K8, bu bağlamda MEB’in salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve öğretmenlerden daha ziyade velilerle görüşerek onları rahatlatmaya yönelik eğitimler yapılması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Bence, gerek Millî Eğitim Bakanlığı olsun, gerek Sağlık Bakanlığı olsun velilere çok güzel eğitimler vermeliydi. Hatta şöyle söyleyeyim, bu salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde bakanlığımız öğrencilerle görüşmekten ise ya da bakanımız öğretmenlerimizle devamlı görüşmekten ise bol bol velilerimizle de görüşüp velilerimizin o anki psikolojisini çok iyi anlaması lazımdı ve ona göre de onları telkin etmesi lazımdı, rahatlatması lazımdı. (K8)

Katılımcılara göre salgın döneminde uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm olarak ilk sıralarda her öğrencinin kendine ait tabletin ve buna ek olarak internetin bulunması, ders saatlerinin düzenlenmesi ve köyde bulunan internet alt yapısının fiber olarak değiştirilmesi yer almaktadır. Katılımcıların önerilerine bakıldığında, internetsiz

salgın döneminde uzaktan eğitimin mümkün olmadığı bilinmekle birlikte teknolojik aletlere sahip olmayan öğrencilerin de derse katılımı imkânsızdır.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Motivasyonuna Yönelik Çalışmalar

Araştırmanın beşinci sorusu kapsamında katılımcı köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitimde öğretmenlerinizin motivasyonunu sağlamak/artırmak üzere yaptıkları çalışmalar incelenmiştir. Öğretmen motivasyonuna yönelik çalışmalarına ilişkin elde edilen temalar, kodlar ve bu kodların frekans, yüzde ve katılımcı bilgileri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Motivasyonuna Yönelik Çalışmalar

Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
Motivasyona yönelik görüşmeler yapılması	9	K1, K2, K3, K7, K8, K9, K11, K12, K16
Ders programlarının öğretmenlerin isteklerine uyarlanması	3	K1, K13, K15
Öğretmenlere toleransla yaklaşılması	1	K13
Öğrencilerin derse düşük katılımının önlenmesi	1	K16
Özel günlerde öğretmenlerin hatırlanması (Cenaze, doğum günü vb.)	1	K4
Okul videolarının öğretmenlere gönderilmesi	1	K8
MEB’in ek ders ücret uygulaması	1	K8
Kişisel gelişim etkinliklerinin öğretmenlere duyurulması	1	K14

Tablo 5’de görüldüğü üzere salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde katılımcılar tarafından öğretmenlerin motivasyonlarını sağlamak/artırmak üzere çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Buna göre öğretmenlerin motivasyonunu artırma/sağlamaya yönelik olarak çevrimiçi (Zoom/WhatsApp) görüşmeler yapma ($f=9$) en fazla yürütülen çalışma olmuştur. Bu dönemde okul yöneticileri, ders programlarını öğretmenlerin isteklerine uyarlama ($f=3$), öğretmenlere toleransla yaklaşma ($f=1$), özel günlerde öğretmenleri

hatırlama ($f=1$), öğretmenlere okula yönelik videolar gönderme ($f=1$) ve kişisel gelişim etkinliklerini öğretmenlere duyurma ($f=1$) gibi çalışmalar ile öğretmenleri motive etmeye gayret etmişlerdir. Bunlara ilave olarak K8, salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde MEB'in ek ders ücret uygulamasını sürdürmesinin de öğretmen motivasyonu üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

Bakanlığımızın ek dersini devamı konusunda aldığı karar öğretmenlerimize çok iyi bir motivasyon oldu, çünkü ne olursa olsun bir ihtiyaç bu ek ders ihtiyacıdır. Onun dışında öğretmenlerimize yönelik bizde tabii salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde Zoom'da yaptığımız programlar oldu, öğretmenlerimizin şahsi anlamda ihtiyaçlarına yönelik fikir alışverişlerimiz oldu. Onların motivasyonunu artırmak için okulumuzun ortamının görüntülerini çektik gönderdik, yani öğretmenlerimizle bu süreçte devamlı irtibat halinde olduk. (K8)

Yukarıda görüldüğü üzere öğretmenlerin motivasyonunu artırmak amacıyla WhatsApp grupları oluşturulduğu, Zoom'dan toplantılar ile bilgi alışverişi yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcılara göre öğretmenlerin ek ders ücretlerinin kesilmemesi ve ders programlarının öğretmenlerin isteğine göre ayarlanması gibi çalışmaların da bu süreçte öğretmenlerin motivasyonunu arttırmıştır.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Motivasyonuna Yönelik Çalışmalar

Araştırmanın altıncı sorusu kapsamında katılımcı köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu artırmak üzere yaptıkları çalışmalar incelenmiştir. Öğrencilerin motivasyonuna yönelik çalışmalara ilişkin elde edilen temalar, kodlar ve bu kodların frekans, yüzde ve katılımcı bilgileri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Motivasyonuna Yönelik Çalışmalar

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
Öğretime Yönelik Çalışmalar	Öğrencilere kitap, deneme, test, doküman sağlanması	7	K1, K2, K4, K6, K10, K11, K14
	Ödev verilmesi / Ödev kontrolü	5	K2, K3, K7, K12, K17
	Devamsızlık ve ödev takip çizelgelerinin öğrenci/velilerle paylaşılması	1	K13

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
Öğrencilerin Derse Erişimine Yönelik Çalışmalar	İhtiyaç sahibi öğrencilere tablet dağıtılması	6	K2, K6, K11, K9, K12, K13
	EBA destek noktası ile internet erişimi imkânı sağlanması	4	K6, K8, K15, K17
	Derse erişim konusunda teknik destek verilmesi	2	K7, K15
Öğrencilerle Etkileşime Yönelik Çalışmalar	Öğrencilerle telefon görüşmeleri yapılması	6	K2, K3, K9, K12, K14, K15
	Öğrencilere ev ziyaretinde bulunulması	3	K1, K2, K8
Öğrencilerin İlgisini Çekmeye Yönelik Çalışmalar	Yarışmalarla öğrencilerin teşviki/hediyeler verilmesi	2	K4, K17
	Okul kütüphanesinin öğrencilere açılması	2	K1, K12
	Derslerin oyunlaştırılması	1	K5
	İlgi çekecek WhatsApp paylaşımları yapılması	1	K11
	Öğrenciler için özel günlerin kutlanması (23 Nisan, doğum günleri)	1	K1

Tablo 6’da görüldüğü üzere salgın döneminde uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu artırmak üzere köy okullarında “öğretime yönelik çalışmalar” ($f=13$), “öğrencilerin derse erişimine yönelik çalışmalar” ($f=12$), “öğrencilerle etkileşime yönelik çalışmalar” ($f=6$) ve “öğrencilerin ilgisini çekmeye yönelik çalışmalar” ($f=4$) yürütülmüştür.

Öğretime Yönelik Çalışmalar

Salgın döneminde uzaktan eğitim döneminde öğrencilerin motivasyonu arttırmak amacıyla öğretime yönelik olarak bazı çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Bu kapsamda bazı okullarda öğretmenler tarafından öğrencilere ödev verilerek ödevlerin kontrol edilmesi ($f=5$) sağlanmış ve devamsızlık ve ödev takip çizelgeleri velilerle paylaşılarak ($f=1$) öğrencilerin derslere olan ilgilerini sürdürmeleri hedeflenmiştir. Bazı okullarda ise akademik olarak öğrencileri desteklemek üzere onlara kitap, deneme, test, doküman temini ($f=7$) sağlanmıştır. Bu bağlamda bazı okullarda okula çağrılan öğrencilere kitaplar dağıtılırken, bazı okullarda ise öğretmenler tarafından günlük olarak

öğrencilerin evlerine kadar gidilerek doküman temin edildiği belirlenmiştir. Örneğin katılımcılardan K2, öğrencilerin motivasyonuna yönelik yaptıkları çalışmaları şu şekilde ifade etmiştir: “...öğrencilerin evlerini ziyaret ederek bazı arkadaşlarla onlara günlük dokümanlar, çıktılar götürdük. Ödevlerini kontrol ettik. Bu şekilde eğitimi yürütmeye çalıştık.”

Öğrencilerin Derse Erişimine Yönelik Çalışmalar

Salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde bazı köy okullarında cihaz eksikliği nedeniyle öğrencilerin derse katılamamalarının önüne geçilmesi için ihtiyaç sahibi öğrencilere MEB tarafından sağlanan internet erişimine sahip tabletler dağıtılmıştır ($f=6$). Bazı okullarda cihaz/internet erişim sorunu nedeniyle derse giremeyen öğrenciler için EBA destek noktası oluşturularak ($f=4$) öğrencilerin desteklenmesi yoluna gidilmiştir. Bunların yanı sıra iki köy okulunda öğretmenlerce EBA/Zoom araçlarını kullanmada sorun yaşadıkları için derse katılamayan öğrencilere teknik destek verilmesi ($f=2$) sağlanmıştır. Buna karşın katılımcılardan K7 öğretmenlerin öğrencilerin yaşadığı teknik sorunları çözmelerine rağmen eğitimin verimli olmadığına dair düşüncelerini şu sözlerle açıklamıştır: “Biz okulumuza EBA destek noktaları da kurduk sırf öğrenciler gelsin diye. Öğretmenlerimiz bu konuda öğrencilerimize çok yardımcı oldu. Teknolojik problemlerini çözdüler ama yine de pek verimli olduğunu düşünmüyorum.”

Öğrencilerle Etkileşime Yönelik Çalışmalar

Salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu sağlamada onlarla etkileşime yönelik çalışmalarda önemli bir yer tutmuştur. Buna göre bazı katılımcılar öğrencilerle telefon görüşmeleri yaptıklarını ($f=6$) ifade etmiş, bazı katılımcılar ise öğrencilere ev ziyaretinde bulunulduğunu ($f=3$) belirtmişlerdir. Öğretmenler tarafından gerçekleştirilen söz konusu görüşmelerde öğrencilerin ihtiyaç ve sorunları tespiti, LGS sınav sürecine yönelik bilgilendirilmeleri, derslerine çalışmalarının hatırlatılması, kitap okuma tavsiyeleri verilmesi sağlanmıştır. Köy okul yöneticisi K2 etkileşime yönelik gerçekleştirilen çalışmaları şu sözlerle ifade etmiştir:

Ben kendi adıma okulumuzdaki öğretmenlere, sınıf rehber öğretmenlerine özellikle, çocukların velileriyle, öğrencilerle telefon görüşmeleri yaparak onların herhangi bir

ihtiyaçlarının olup olmadığını veya sıkıntılarının olup olmadığını araştırarak görüşmeler yaptım. (K2)

Öğrencilerin İlgisini Çekmeye Yönelik Çalışmalar

Salgın döneminde motivasyon kapsamında köy okullarında öğrencilerin ilgisini çekmeye yönelik çalışmalar da yürütülmüştür. Buna göre katılımcılar, öğrencilerin ilgisini çekmek üzere öğretmenlerce ilkokul düzeyindeki öğrenciler için akıllı tahtalarla derslerin oyunlaştırıldığı ($f=1$), kütüphanelerin öğrencilerin erişimine açıldığı ($f=2$), ilgi çekecek WhatsApp paylaşımları yapıldığı ($f=1$), çevrimiçi etkinliklerle 23 Nisan, doğum günleri gibi özel günlerin kutlandığı ($f=1$) ifade etmiştir. Bunların yanında iki köy okulunda öğrencileri motive etmek üzere ödüllendirme/teşvik etme yoluna gidilmiştir. Katılımcılardan K4, yarışmalar düzenleyerek öğrencilerin ödüllendirilmesinin çok verimli olmadığını belirtirken, bunun aksine K17 ise derslere tam katılım sağlaması nedeniyle bir öğrenciye hediye verilmesinin diğer tüm çocukları da teşvik ettiğine dair düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

Bizim öğrencilerimize küçük bir jest yapmak demek, onların kalbini kazanmak demek. Online eğitimde tüm derslere giren bir öğrencimiz vardı bir öğretmen arkadaşımız bu şekilde devam ederse ona bir bebek alacağını söyledi. Öğrencimiz bebekleri çok seviyordu. Yüz yüze eğitime geçtiğimizde kendi eli ile örgü bebeği derse katılan öğrencimize getirip hediye etti. Daha sonra bunu gören tüm öğrencilerimiz daha da çok gayret gösterdiler. (K17)

Özetle, okul yöneticilerine göre salgın döneminde uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu sağlamaya ve artırmaya yönelik çalışmaların başında öğrencilere kitap, deneme, test, doküman sağlanması gelmektedir. Aynı zamanda imkanlar dahilinde tableti olmayan öğrencilerin belirlenip onlara tablet verilerek derslere katılımlarının sağlanması amaçlanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin motivasyonunu artırmak için öğrencilerle telefon görüşmeleri yapılmıştır. Öğrencilerin derslerden daha iyi verim alabilmeleri için ödevler verilmiş ve kontrolleri yapılmıştır. Öğrencilerin derse erişimine yönelik yapılan çalışmalar doğrultusunda ise okullarda EBA destek noktası kurulmuş, öğrencilerin yaşadığı problemler giderilmiş ve derse giremeyen öğrenciler için okulun imkânı dahilinde bulunan bilgisayarlardan derslere katılımları sağlanmıştır.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Velileri Bilgilendirmeye Yönelik Etkinlikler

Araştırmanın yedinci sorusu kapsamında katılımcı köy okul yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitimle ilgili olarak velileri bilgilendirmeye yönelik etkinlikleri incelenmiştir. Velileri bilgilendirmeye yönelik etkinliklere ilişkin elde edilen temalar, kodlar ve bu kodların frekans, yüzde ve katılımcı bilgileri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Salgın Döneminde Uzaktan Eğitimde Velileri Bilgilendirmeye Yönelik Etkinlikler

Tema	Kod	<i>f</i>	Katılımcılar
Genel Bilgilendirme	Salgın döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin bilgilendirmeler	9	K3, K4, K7, K8, K9, K12, K13, K14, K15
Teknik Destek Sağlama	Eğitim araçlarının tanıtımı/erişim sorunları için yardım sağlanması	6	K1, K10, K16, K4, K6, K13
Uzaktan Eğitimin Etkinliği Arttırma	Sorunların çözümü	6	K1, K2, K5, K6, K13, K15
	Motivasyon	4	K2, K4, K7, K10
Öğretime İlişkin Paylaşımlar	Ödev/test/ders programlarının paylaşılması	3	K3, K14, K15

Tablo 7’de görüldüğü üzere salgın döneminde uzaktan eğitimde velileri bilgilendirmeye yönelik olarak “uzaktan eğitimin etkinliğini arttırma” ($f=10$), “genel bilgilendirmeler” ($f=9$), “teknik destek sağlama” ($f=6$) ve “öğretime ilişkin paylaşımlar” ($f=4$) gerçekleştirilmiştir.

Uzaktan Eğitimin Etkinliğini Arttırma

Köy okulları tarafından velilerle gerçekleştirilen çevrimiçi/yüz yüze görüşmelerde salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinin daha etkin şekilde yürütülebilmesi amacıyla yaşanan çeşitli sorunların çözülmesi ($f=6$) hedeflenmiştir. Öğretmenlerin velilerle yaptıkları söz konusu görüşmelerde en fazla çözüm aradıkları hususun öğrencilerin derse düşük katılımının önlenmesi olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin salgın döneminde uzaktan eğitimin başarısı açısından velilerin motivasyonunu sağlamaya yönelik çalışmalar ($f=4$) da yürüttükleri belirlenmiştir. Bu kapsamda velilere uzaktan

eğitimin çocuklar açısından önemi ve bu çerçevede derslere katılım göstermeleri gerektiğinin ifade edildiği; bu süreçte öğrencilere nasıl yaklaşım gösterilmesi gerektiği ve onların nasıl motive edilebileceği konusunda destek sağlandığı belirlenmiştir. Katılımcılardan K7 bu bağlamda şunları ifade etmiştir:

Öğrencilerimiz okula gelemediği için velilerimiz de öğrencilerin yeterli eğitimi alamayacağı düşüncesini girdiler. Bu arada biz Whats App gruplarıyla şube şube, grup kurup velilere ulaştık ve onların motivasyonlarını artırdık. Çocukları takip edin derse girip girmediklerini kontrol edin gibi bilgiler verdik. Bu süreçte hep birlikte çocuklara destek vererek bu süreci atlatacağımızı söyledik. Bu şekilde motivasyonu sağladık. (K7)

Genel Bilgilendirme

Katılımcılar velilere salgın döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin genel bilgilendirmelerde (f=9) bulunmuşlardır. Bu doğrultuda okullarda velilerin çoğunlukla oluşturulan mesaj grupları üzerinden MEB'den gelen genelge/talimatlar ile sürece yönelik olarak bilgilendirildikleri, öğrenci ve velilerin zihinlerindeki soru işaretlerinin giderilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Bunun yanında kafalarındaki belirsizlikleri gidermek üzere zaman zaman bireysel olarak da velilere açıklamalar yapıldığı belirlenmiştir. K8 velileri bilgilendirmeye yönelik yapılan etkinlikleri aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Veli ile direkt Bakanlığa görüşürme ihtimalimiz yok ya da direkt bir müdürle görüşürme ihtimalimiz yok onlar da bu süreci ister istemez gelip bize sordular. İşte “Ne yapmamız gerek?” gibi sorular. Bizde Bakanlığımızın bize gönderdiği resmi talimatlar doğrultusunda gereken bütün açıklamayı yaptık. Bakanlığımızdan gelen kararları direkt velilere aktardık. Evde alınması gereken önlemleri, çocuğun dışarıda alması gereken önlemleri belirttik. Okulun hijyen çalışması oldu bunu velilerimizle paylaştık. (K8)

Teknik Destek Sağlama

Katılımcılardan bazıları, uzaktan eğitimde velilere yönelik teknik destek sağladıklarını (f=6) ifade etmişlerdir. Katılımcılardan K1, K10 ve K16 velilere salgın döneminde uzaktan eğitim araçlarının (EBA, Zoom) nasıl kullanılacağı konusunda destek sağladıklarını, bazı katılımcılar ise bu araçlarla derse erişimde yaşanan sorunlara ilişkin olarak velilere yardım sağladıklarını belirtmiştir. Örneğin K6, çalıştığı okulda derse erişimde sorun yaşayan öğrencilere yardımcı olmak üzere bir öğretmenin görevlendirildiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Bizim kendimizce okulca bir grup oluşturduk ve bağlanamayan öğrencilerin tamamını tespit ettik. Bir şekilde ulaştık ve formasyon öğretmenimizin internet sıkıntısı veya bağlanma sıkıntısı yaşayan öğrenciler için gerektiğinde eve gidebileceğini öğrencileri bir şekilde derse bağlayacağı konusunda velilere bilgi verdik. Bununla ilgili dönüşlerde oldu öğretmenimizin bağlantıyı sağlayıp geri geldiği de oldu. Bu şekilde bir çalışma yaptık. (K6)

Öğretime İlişkin Paylaşımlar

Araştırma çerçevesinde bazı köy okullarında salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde velilerle öğretime ilişkin çeşitli paylaşımlarda bulunulduğu ($f=3$) tespit edilmiştir. Buna göre K3, K14 ve K15 okullarında velileri kapsayan mesaj grupları üzerinden ödevlerin, testlerin ve ders programlarının velilerle paylaşıldığını belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitimde velileri bilgilendirmeye yönelik etkinlikler çerçevesinde velilerle çevrimiçi ve yüz yüze görüşmeler de yapılmıştır. Bu görüşmelerdeki amaç ise uzaktan eğitim sürecine ilişkin bilgilendirmeler yaparak velinin bu sürece dahil edilmesi olmuştur. Ayrıca, bu süreçte öğretmenler velilerle test, ödev ve ders programlarının paylaşımlarını yaparak evde öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlamayı amaçlamışlardır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitime yönelik deneyimleri incelenmiştir. Salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde sıkça kullanılan ve zengin ve eğitici içerik sunmak, içerik taleplerine yanıt vermek, bilgiyi kullanmak ve yapılandırmak ve teknolojiyi bir araç olarak kullanmak amacıyla tasarlanan (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016) Eğitim Bilişim Ağı (EBA) katılımcı okul yöneticileri tarafından da en çok kullanılan araç olarak belirtilmiştir. Bu durumun nedeni olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın FATİH Projesi kapsamında geliştirilen EBA'nın daha önce okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından bilinir, herkes tarafından erişilebilir ve ücretsiz bir platform olması gösterilebilir. Yapılan araştırmalarda da belirtildiği üzere "eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması" temel bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır (Hansen, Chalk & Ladd, 1999; Tabak, 2019). Bu durumda eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması için yerel yönetimlerin, belirli ilkeler çerçevesinde okullara kaynak sağlaması önem arz etmektedir (Coleman, 1968).

Uzaktan eğitimin erişilebilirliğinin kolay olması, aynı anda çok sayıda kişiye ulaşılması, eşzamanlı ve eşzamansız öğrenme seçenekleri sunması ve zamandan tasarruf sağlaması gibi birçok olumlu yönlerini sıralamak mümkündür (Kaya, 2002; Seven, 2012; Şenkal & Dinçer, 2012). Ancak uzaktan eğitimin olumlu yönlerinin yanı sıra sınırlılıklarının da olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Uzaktan eğitimin sınırlılıkları arasında ise öğrenci ve öğretmen arasında etkileşimin düşük olması, teknik aksaklıklar, tecrübe eksikliği gibi unsurlar öne çıkmaktadır (Bilgiç ve Tüzün, 2015; Kaya, 2002; Şenkal ve Dinçer, 2012; Yolcu, 2020). Etkili bir öğrenme sürecinde öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşim önem taşımaktadır. Sınıf ortamında öğrenci ve öğretmen arasında göz teması kurabilmekteyken bu durum uzaktan eğitimde mümkün olamayabilmektedir (Yolcu, 2020). Bu çalışma sonuçlarına göre de birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerle daha fazla ilgilenmeyi mümkün kılması köy okulu yöneticileri tarafından salgın döneminde uzaktan eğitimin olumlu yönlerinden kabul edilirken; öğrencilerin derslere düşük katılımı ve öğrencilerle yeterince etkileşimde bulunulamaması gibi durumlar uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak öne çıkmıştır.

Araştırma sonuçları köy okulu yöneticilerinin öğrenci/ veli kaynaklı, teknik, ölçme-değerlendirme ve süreç yönetimiyle ilgili sorunlar yaşadığını göstermektedir. Uzaktan eğitimin öneminin yeterince benimsenememesine bağlı olarak derse katılımın düşük seviyelerde olduğu, internet yetersizliğinden dolayı ortaya çıkan teknik sorunlar ve ölçme değerlendirme sürecinin etkili bir şekilde uygulanamaması başlıca temel sorunlar olmuştur. Ayrıca velilerin bu süreçte ilgisiz olması okul yöneticileri tarafından tespit edilen bir başka sorunu teşkil etmektedir. Akyavuz ve Çakın'ın (2020) okul yöneticilerinin görüşleri ışığında ele aldıkları çalışma sonucunda da bu çalışma bulguları ile benzer şekilde okul yöneticilerinin salgına bağlı olarak eğitim sistemi içerisinde iletişim ve bilgi eksikliği, teknik yetersizlik, öğretmenlerin ilgisizliği ve planlama yetersizliği gibi sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

Donanım yeterliliği ve kullanım becerileri uzaktan eğitimin başarılı bir şekilde yürütülmesinde olmazsa olmaz unsurlardır (Balıkçioğlu, Öz ve Işın 2019). Bu araştırma sonuçlarına göre köy okulu yöneticileri tarafından bu süreçte karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm olarak en başta her öğrencinin kendine ait tablet bilgisayarın ve buna ek

olarak internetin bulunması ve köyde bulunan internet alt yapısının fiber olarak değiştirilmesi önerilmiştir. Köy okulu yöneticilerinin önerilerine bakıldığında internetsiz uzaktan öğretimin mümkün olmadığı bilinmekle birlikte teknolojik aletlere sahip olmayan öğrencilerin de derse katılımı imkânsızdır. Başka bir deyişle uzaktan eğitime erişimde sorun yaşanan öğrencilere diğer öğrencilerle aynı imkânların sağlanması ve gerekli desteğin verilmesi şarttır. Espinoza (2007) bu durumu “erişimde eşitlik” kavramıyla “farklı sosyal gruplardaki çocukların eğitime erişimi ve kaliteli eğitime erişiminde eşitlik” şeklinde açıklamaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre yine köy okulu yöneticileri tarafından getirilen öneriler arasında öğrencilerin ders saatlerinde düzenlemeler ve velileri bu süreçte bilgilendirecek etkinlikler yapılması yer almıştır. Benzer sonuçlar literatürde farklı çalışmalarda da elde edilmiştir. Ülger (2021) yapmış olduğu çalışmada salgın ve benzer süreçlerde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda karşılaşılan sorunlara yönelik internet alt yapısı bulunan tablet dağıtımı, yapılan salgın döneminde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci düzeyine uygun olarak ders saatlerinin azaltılması ve velileri rahatlatıcı yönde çalışmalar yapılması gibi öneriler getirilmiştir.

Öğretmenlerin performanslarını ve motivasyonlarını arttırabilmek için ders planları gibi planlamaların öğretmenin istek ve doğrultusunda yapılması önem taşımaktadır (Yılmazsoy & Kahraman, 2018). Derslerin etkili ve verimli bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin verimliliği önemlidir. Bu çalışmada köy okulu yöneticilerinin salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin motivasyonunu arttırmak amacıyla WhatsApp grupları oluşturulması, Zoom uygulaması üzerinden toplantılar düzenlenerek bilgi alışverişi yapılması yönünde çalışmalar yaptıkları görülmüştür. Ayrıca köy okulu yöneticilerine göre öğretmenlerin ek ders ücretlerinin kesilmemesi ve ders programlarının öğretmenlerin isteğine göre ayarlanması gibi çalışmaların da öğretmenlerin motivasyonunu arttırmaktadır. Külekçi Akyavuz ve Çakın'ın (2020) da belirttiği gibi özellikle içinde bulunduğumuz süreçte öğrenci ile eğitim arasında bir köprü işlevi gören öğretmenlerin özveri ile çalışmaları eğitsel anlamda yaşanılacak kayıpları daha aza indirebilmektedir. Bu süreçte öğretmenlere maddi-manevi

desteklerde bulunmak, onların okula olan aitlik hissini arttırmaya ilişkin söylemlerde bulunmak, onların sorunlarını dinlemek ve bu süreci kolaylaştıracak etkinlikler düzenlemek öğretmenlerin motivasyonunu arttırmak açısından önem kazanmaktadır.

Eğitim sürecinde salgından en çok etkilenen grubun çocuklar olduğu düşünüldüğünde (Çaykuş & Mutlu Çaykuş, 2020) öğrenci memnuniyetinin sağlanarak onların motivasyonunun artırılması önem taşımaktadır. Araştırma sonucunda, köy okulu yöneticilerinin öğrencilere her türlü dokümanın oluşturularak internet erişiminin sağlanması, erişim imkânı bulunmayan öğrenciler için EBA destek noktaları oluşturularak öğrencilerin motivasyonlarının arttırmayı amaçladıkları görülmüştür. Keleş ve diğerlerinin (2020) okul yöneticileri ile yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarında da salgın döneminde öğrenci motivasyonunun sağlanmasının gereği ortaya çıkmıştır.

Diğer taraftan, veliler tarafından evde uygun bir öğrenme ortamının oluşturulması öğrencinin eğitim sürecine önemli katkı sağlamaktadır (Beaty, 2000). Bu nedenle bu süreçte velilerle kurulacak iletişim önem taşımaktadır. Katılımcı köy okul yöneticileri tarafından salgın döneminde uzaktan eğitimle ilgili olarak velilerle yüz yüze ve çevrim içi görüşülerek genel bilgilendirme yapılmış, öğrencilere verilen test doküman ve ödevler veliler ile paylaşılarak öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine etkin katılımları amaçlanmıştır. Benzer sonuçlar literatürde yapılan farklı araştırmalarda da elde edilmiştir (Keleş vd., 2020; Özdoğru, 2021b). Keleş ve diğerlerinin (2020) yapmış oldukları çalışmada da katılımcı okul yöneticilerinin tamamı salgın döneminde velilerle olan iletişimi son derece önemsemiş ve velilerle iletişim grupları kurduklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda uygulamaya yönelik şu öneriler getirebilir:

- Uzaktan eğitim sisteminin teknolojiye dayalı olarak yürütüldüğü göz önünde bulundurulduğunda, verimli bir öğretim süreci için öncelikle teknolojik yeterliğe ilişkin önlemler alınabilir.
- Uzaktan öğretim sürecinde okul yönetiminin, öğretmenlerin ve öğrencilerin motivasyonlarına yönelik çalışmalar yürütülebilir.

- Araştırma sonuçları uygulanan uzaktan öğretim sisteminde ölçme ve değerlendirme sürecinde sorunlar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili okul yönetimi ve öğretmenlerin eğitim gereksinimleri tespit edilerek bu gereksinimlere yönelik eğitimler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, N. (2008). *Yaşam boyu öğrenme becerilerinin göstergesi olarak 2006 PISA sonuçlarının Türkiye açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri uygulamalı SPSS*. (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık. <https://doi.org/10.21031>
- Altuntaş, E. Y., Başaran, M., Özeke, B., & Yılmaz, H. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde üniversite öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejilerine ve öğrenme deneyimlerine ilişkin algı düzeyleri. *Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları E-Dergisi*, 3(2), 8-23.
- Avcı, F., & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 117-154. <https://doi.org/10.51725>
- Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 109-129. <https://doi.org/10.31592>
- Bal, H., & Boz, M. S., (2017). *EBA'nın kullanılabilirlik düzeyinin ölçülmesi*. https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/06103543_SERPYLhYLYA_HOCA.pdf adresinden erişilmiştir.
- Balıkçioğlu, N., Öz, D. Ç., & Işın, N. N. (2019). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerindeki memnuniyet araştırması: Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 462-473.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe Eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151. <http://dx.doi.org/10.7827>

- Beaty, J. (2000). *Skills for preschool teachers*. Upper Saddle River, N.J.: Merrill.
- Bilgiç, H. G., & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Birleşmiş Milletler [BM]. (2020). Policy Brief: Education During COVID-19 and Beyond. https://www.un.org/development/desa/dspd/wpcontent/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf. 20.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Bozkurt, B., & Aktaş, H. İ. (2022). “COVID-19 pandemisi sürecinde okulu yönetmek” olgusuna ilişkin okul yöneticilerinin metaforik algıları. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(1), 183-197. <https://doi.org/10.33308>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (19. Baskı). Ankara: Pegem.
- Coleman, J. (1968). The concept of equality of educational opportunity. *Harvard Educational Review*, 38(1), 7-22.
- Cresswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev: M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakın, M., & Akyavuz, E. K. (2020). Covid-19 Süreci ve eğitime yansımaları: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186. <https://doi.org/10.24289>
- Çaykuş, E. T., & Mutlu Çaykuş, T. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: Ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(2), 91- 113.
- Espinoza, O. (2007). Solving the equity–equality conceptual dilemma: a new model for analysis of the educational process. *Educational Research*, 49(4), 343–363. <https://doi.org/10.1080/00131880701717198>
- Genç, M. F., & Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 403-422. <https://doi.org/10.33415>
- Gökçe, T.A. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 1-12.
- Hansen, J. S., Chalk, R., & Ladd, H. F. (1999). *Equity and Adequacy in Education Finance: Issues and Perspectives*. Washington: National Academies.

- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *EDUCAUSE Review*, 27, 1-12. Erişim adresi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- Kantos, Z. (2020). Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim İle İlgili Düşünceleri. *8'nci Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi-Sosyal ve Eğitim Bilimleri*. 22-23 Ağustos 2020. HATTUŞA / Çorum Kongre Bildiri Kitabı, 67-80. <https://doi.org/10.51948>
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem. <https://doi.org/10.37669>
- Kaysi, F. (2020). Covid-19 salgını sürecinde Türkiye’de gerçekleştirilen uzaktan eğitimin değerlendirilmesi. *5'inci Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi* içinde (17-22. ss.). <https://doi.org/10.17240>
- Keleş, H. N., Atay, D., & Karanfil, F. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışları. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 155-174 <https://doi.org/10.37669>
- Kocayığıt, A., & Uşun, S. (2020). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur İli Örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299. <https://doi.org/10.33692>
- Küçükler, G. F., & Selvi, K. (2016). İlkokul öğrencilerinin kendi kendine öğrenme becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretici destekli bir model (İÖDKKÖM) önerisi. *Eğitim ve Bilim*, 41(185), 167-198.
- Küleççi Akyavuz, E., & Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 723-737. <https://doi.org/10.24289>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] FATİH Projesi. (2016). Fatih Projesi. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerik/> adresinden 25 Aralık 2021 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2020a). *Uzaktan eğitim için uydu frekans ve yayın platformları bilgileri*. <http://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-icin-uydu-frekans-ve-yayin-platformlari-bilgileri/haber/20565/tr> adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2020b). *EBA'da canlı sınıfla eğitim başlıyor*. <http://www.meb.gov.tr/ebada-canli-sinifla-egitim-basliyor/haber/20602/tr> adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2020c). *Türkiye koronavirüs salgınında ulusal çapta uzaktan eğitim veren 2 ülkeden biri*. <http://www.meb.gov.tr/turkiye-koronavirus-salgininda-ulusal-capta-uzaktan-egitim-veren-2-ulkeden-biri/haber/20618/tr> adresinden erişilmiştir.

- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43. <https://doi.org/10.37669>
- Özdoğru, M. (2021a). COVID-19 salgınında okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma stratejileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-14. <https://doi.org/10.52105>
- Özdoğru, M. (2021b). COVID-19 Sürecinde Değişen Veli Rollerini. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1) , 35-50. <https://doi.org/10.52105>
- Robson, C. (2001). *Real world research*. Oxford: Blackwell.
- Saavedra, J. (2020). Educational challenges and opportunities of the Coronavirus (COVID-19) pandemic. <https://blogs.worldbank.org/education/educational-challenges-and-opportunities-covid-19-pandemi>
- Serçemeli, M., & Kurnaz, E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Seven, M. A. (2012). Uzaktan ve örgün eğitime devam eden öğrencilerin İngilizce dersindeki başarı düzeylerinin karşılaştırılması. *Ekev Akademi Dergisi*, 6(50), 215-228.
- Şenkal, O. ve Dinçer, S. (2012). Geleneksel sınıfların uzaktan eğitim platformuna dönüştürülmesi: Bir model çalışması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 5(1), 13-17.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2020a). Covid-19 (Sars-Cov-2 Enfeksiyonu) genel bilgiler, epidemiyoloji ve tanı. Bilimsel danışma kurulu çalışması. Erişim Tarihi: 29.03.2021, <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/39551/0/covid-19rehberigenelbilgiler-epidemiyolojivetanipdf.pdf>
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2020b). COVID-19 Bilgilendirme Platformu. Covid-19 nedir? Erişim Tarihi: 22.03.2021, <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir.html>
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2021). COVID-19 Bilgilendirme Platformu. Covid 19 Sözlüğü. Erişim Tarihi: 22.03.2021, <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html#:~:text=Bir%20hastal%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%20veya%20enfeksiyon%20etkeninin,geni%C5%9F%20bir%20alanda%20yay%C4%B1n%C4%B1m%20g%C3%B6stermesi>.

- Tabak, H. (2019). Türk eğitim sisteminde eğitimde fırsat eşitliğine kuramsal bakış: roller ve sorumluluklar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 370-393.
- Telli, Y. S., & Altun, D. (2020). *Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://doi.org/10.32329>
- Tezer, M., & Cumhuri, M. G. (2020). Salgın hastalık sürecinde çevrimiçi matematik dersine yönelik öğrenci görüşleri. *International Conference on Interdisciplinary Educational Reflections* içinde (88-92. ss.). Kıbrıs: Yakınoğu Üniversitesi. <https://doi.org/10.20493>
- TÜBA. (2020). *Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu*. Ankara.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ülger, K. (2021). Uzaktan eğitim modelinde karşılaşılan sorunlar-fırsatlar ve çözüm önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 393-412.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, V. A. (2020). Üniversite öğrencilerinin pandemi dönemi aldıkları eğitime ilişkin görüşleri. *International Conference on Interdisciplinary Educational Reflections* içinde (19-27. ss.). Kıbrıs: Yakın Doğu Üniversitesi. <https://doi.org/10.17240>
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., & Arın Yılmaz, D. (2020). Farklı öğrenim kademelerindeki öğrencilere verilen uzaktan eğitim hizmetinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, (49)1, 477-503. <https://doi.org/10.37669>
- Yılmazsoy, B., & Kahraman, M. (2018). Uzaktan eğitimde sosyal ağlar ve öğrencilerin etkinliği. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 5-9.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.